

2. Котлер Ф., Келлер К.Л. Маркетинг менеджмент. – 12-е изд. – СПб.: Питер. – 2006. – 816 с.

3. Ніколаєнко Л.П. Формула успіху і ефективності розвитку організації в залежності від застосування управлінським апаратом маркетингового менеджменту / Ніколаєнко Л.П. // Зб. праць XII Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг в Україні», Київ, 14–15 грудня 2012. – С. 125–128.

4. Ілляшенко С.М. Менеджмент та маркетинг інновацій: монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 616 с.

5. Ільницька Г.Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством / Г.Я. Ільницька // Науковий вісник Український державний лісотехнічний університет: Зб. науково-технічних праць. – 2004. – Вип. 14.7. – С. 291–294.

О.М. ДАРВАЙ,

науковий співробітник відділу фіскальної політики та податкового регулювання, відділення фіскальної політики, розвитку податкової та митної систем Науково-дослідного фінансового інституту Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління»

Оцінка податкового навантаження на фізичних осіб – підприємців, що застосовують різні системи оподаткування

Створення ефективної податкової системи та ведення розміреної відносно всіх суб'єктів господарювання податкової політики є запорукою розвитку держави. Податки є основним джерелом доходів держави, а податкове навантаження впливає на ділову активність учасників ринку, стимулювання та регулювання виробництва, забезпечення соціальних гарантій. Одним з механізмів стимулювання підприємницької ініціативи є спеціальні режими в оподаткуванні малого та середнього бізнесу. У статті оцінено рівень податкового навантаження на фізичних осіб – підприємців, які обрали різні режими оподаткування, наведено шляхи його реформування для зменшення рівня тінізації господарської діяльності.

Ключові слова: податки, податкова система, податкове навантаження, загальна система оподаткування, спеціальні режими оподаткування, спрощена система оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, єдиний податок, єдиний соціальний внесок.

Е.М. ДАРВАЙ,

научный сотрудник отдела фискальной политики и налогового регулирования, отделение фискальной политики, развития налоговой и таможенной систем Научно-исследовательского финансового института Государственного учебно-научного учреждения «Академия финансового управления»

Оценка налоговой нагрузки на физических лиц – предпринимателей, применяющих разные системы налогообложения

Создание эффективной налоговой системы и проведение размеренной в отношении всех субъектов хозяйствования налоговой политики является залогом развития государства. Налоги являются основным источником доходов государства, а налоговая нагрузка влияет на деловую активность участников рынка, стимулирование и регулирование производства, обеспечение социальных гарантий. Одним из механизмов стимулирования предпринимательской инициативы являются специальные режимы в налогообложении малого и среднего бизнеса. В статье оценен уровень налоговой нагрузки на физических лиц – предпринимателей, которые выбрали разные режимы налогообложения, приведены пути ее реформирования для уменьшения уровня тенизации хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: налоги, налоговая система, налоговая нагрузка, общая система налогообложения, специальные режимы налогообложения, упрощенная система налогообложения, налог на доходы физических лиц, единый налог, единый социальный взнос.

E.M. DARVAY,

Researcher Department of fiscal policy and fiscal management, department fiscal policy of tax and customs systems Scientific – Research Financial Institute of the State educational – scientific institution «Academy of Financial Management»

Assessment of the tax burden for individuals – entrepreneurs, apply different taxation system

Creating an effective tax system and driving dimensions, with respect to all entities, tax policy is the key to development. Taxes are the main source of state revenue, and the tax burden affects the business activity of market participants and the promotion and regulation of production, providing social guarantees. One of the mechanisms to encourage entrepreneurial initiatives are exemptions in the taxation of SMEs. The article reviewed the level of tax burden on individuals – entrepreneurs who have chosen different modes of taxation are ways to reform for reducing the shadow economic activity.

Keywords: taxes, tax system, tax burden, general taxation, special tax regimes, simplified system of taxation, income tax, single tax, single social contribution.

Постановка проблеми. Сьогодні в податковій політиці акцентовано увагу на її фіскальній функції. Через мінімальну роль регулюючої та стимулюючої функцій проблема оптимізації

податкової політики є найактуальнішою в процесі становлення ринкових відносин і забезпечення економічного та соціального зростання. Вплив податкових важелів на

суб'єкти підприємництва потребує системності та прогнозованості рішень, що не будуть призводити до де мотивації підприємницької діяльності. Потрібно враховувати, що надмірне податкове вилучення у суб'єктів підприємництва є негативним чинником державної податкової політики, яке стримує розвиток національної економіки, ділову активність суб'єктів господарювання, уповільнює зростання валового внутрішнього продукту та є однією з причин виникнення у суспільстві соціальної напруженості, зuboжіння населення.

В умовах ринкової економіки розвиток малого та середнього бізнесу прямо впливає на рівень соціально-економічного розвитку держави. Рівень податкових вилучень є одним з основних чинників впливу на суб'єктів малого та середнього підприємництва та служить вихідною базою для пошуку шляхів реформування умов його оподаткування, виявлення сфер надлишкового податкового тиску, а також забезпечення подальшого соціально-економічного розвитку.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Серед науковців, які приділяють значну увагу визначенню причин сучасного стану податкової системи, напрямів здійснення її реформування, дослідженню впливу податкової політики на розвиток як фінансової сфери країни в цілому, так і окремих її складових, варто виділити С. Адоніна, О. Данилова, А. Крисоватого, А. Соколовську, В. Федосова, К. Швабія, С. Лондара та ін. Проблеми податкового навантаження у своїх працях розглядали російські науковці О. Жукевич, І. Майбуров, О. Левченко, Ю. Кушнірчук та ін. Згаданими науковцями зроблено значний внесок у розвиток науки про оптимальне оподаткування, однак на сьогодні є необхідність комплексного дослідження проблем надмірного оподаткування та шляхів оптимізації податкової системи в Україні.

У роботах названих авторів розглядається широке коло питань від методичних аспектів оцінки рівня податкового навантаження до його аналізу і порівняння з практикою зарубіжних країн. Однак слід зазначити, що більшість дослідників концентрують увагу на загальному податковому навантаженні на економіку. Не менш важливим є його розподіл між суб'єктами господарювання. Зокрема, слід звернути увагу на навантаження малого бізнесу, основу якого становлять фізичні особи – підприємці. В Україні для фізичних осіб – підприємців застосовують дві системи оподаткування: загальна та спрощена. Підходи щодо оподаткування кожної з них – різні, що обумовлює необхідність подальших досліджень з метою формування рівних конкурентних умов для таких платників податків та посилення стимулюючої функції при оподаткуванні малого та середнього бізнесу.

Мета статті. Порівняти рівень податкового навантаження на фізичну особу – підприємця, якщо вона обирає одну із систем оподаткування: загальну або спрощену. Запропонувати шляхи рівномірного розподілу податкового навантаження між підприємцями на загальній та спрощеній системах оподаткування.

Виклад основного матеріалу. Сучасна система оподаткування повинна забезпечити фінансовими ресурсами виконання державою, покладених на неї функцій, що є основою для побудови ринкової економіки в Україні. Ефективність податкової системи характеризується виваженим та рівномірним податковим навантаженням на суб'єктів гос-

подарювання, не залежно від форми власності та організаційно – правової форми господарювання, а також реалізаційно стимулюючої функції оподаткування.

Розвиток малого бізнесу у світовій практиці є одним з методів боротьби з соціальною бідністю, безробіттям, забезпеченням працездатного населення робочими місцями. Тому створення умов для ділової активності населення, в тому числі через механізми податкових стимулів, є одним із визначальних пріоритетів державної політики загалом, а особливо податкової, як основної складової економічної політики.

Сьогодні, враховуючи позитивні тенденції після прийняття Податкового кодексу України, що частково узагальнив та уніфікував податкове законодавство, залишилось багато недоліків в оподаткуванні підприємницької діяльності. Серед них основними є: внутрішні суперечності, неузгодженість та переважно фіскальна спрямованість чинної податкової системи; недоліки адміністрування податків та зборів, яке ставить у нерівні умови платників податків і контролюючі органи та ін. Наслідками цього є тінізація господарської діяльності, тобто ведення легальної діяльності, що не реєструється, по-вне або часткове ухиляння від сплати податків.

Головними чинниками, які підштовхують фізичних осіб – підприємців уникати сплати податків, є: нестабільність податкового законодавства; бюрократичні процедури; не ефективна масово – роз'яснювальна робота податкової служби; низький рівень суспільної свідомості щодо необхідності сплачувати податки та відсутність податкової культури; недовіра платників до владних структур; високий рівень корупції у державі, а також значний розмір квазіфіскальних платежів (ЄСВ, торгові патенти, плата за ліцензії, дозвільна система) інше.

Факторами, які стримують ділову активність та підприємницьку ініціативність населення в Україні, є: організаційно-правові труднощі започаткування бізнесу, недоступність кредитних ресурсів, недостатні зв'язки з міжнародними фінансовими організаціями по залученню інвестицій, суперечливість чинного законодавства, територіальні диспропорції, проблеми з формуванням каналів збуту готової продукції, слабкість інфраструктури, сповільнення розвитку інвестиційних процесів, які є рушійною силою економічного зростання та платоспроможного попиту, неефективність програм державної підтримки, інше.

Досвід розвинутих країн щодо малого підприємництва свідчить, що сприяння його розвитку можливе лише шляхом поєднання та узгодження різних форм, методів, засобів його регулювання та підтримки, де одним з головних є податкова політика, яка має величезне значення при формуванні сприятливого клімату для розвитку підприємництва в Україні. Податкова політика має реалізовувати не лише фіскальну, а й регулюючу функцію, що спрямована на розвиток економіки. Сприяння розвитку малого та середнього бізнесу має здійснюватись не стільки шляхом надання платникам різного роду пільг, скільки створенням умов для самореалізації, розширення виробництва, удосконалення основних фондів, легкого доступу до вільних фінансових ресурсів, поліпшення умов праці тощо.

Розглянемо окремо оподаткування фізичних осіб – підприємців на загальній та спрощеній системах оподаткування на прикладі розрахунків податкового навантаження. Припустимо, що суб'єкти підприємницької діяльності не ви-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

користують найману працю. Для платника єдиного податку станом на 1 січня 2011 року застосовується максимальна ставка 200 грн. та станом на 1 січня 2015 року застосовується – 121,18 грн. для I групи та 242,36 грн. для II групи, враховуючи зміни до Податкового кодексу України, які набрали чинності в 2012 році.

Динаміка податкових та неподаткових вилучень з фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності, яка не використовує найману працю, відповідно до норм Податкового кодексу України та Закону «Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» представлена у табл. 1.

Податковим кодексом з початку 2012 року її було реформовано спрощену систему оподаткування, результатом чого платників єдиного податку було поділено на чотири групи, а з 2013 року додалися п'ята та шоста групи. Для фізичних осіб – підприємців кодексом передбачено групи платників єдиного податку I–III та V групи. Із табл. 1 видно, що податкове навантаження на підприємців, фізичних осіб, які обрали спрощену систему оподаткування, має тенденцію до збільшення для I–II груп платників єдиного податку, оскільки ставка прив'язана до розміру мінімальної заробітної плати. Ставки для III і V груп не змінюються бо базою оподаткування є обсяг отриманого підприємцем доходу. З початку 2015 року платників єдиного податку третьої–шостої груп об'єднали в одну групу. Встановлені ставки податку описано в табл. 1. Відповідно з табл. 1 також видно, що зміни призвели до незначного підвищення як податку, так і квазіфіскальних платежів [1].

Також потрібно зазначити, що введення в дію Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» замінило платежі до Пенсійного фонду і інших соціальних фондів, але сума єдиного соціального внеску становить основну частину витрат підприємців і щороку збільшується, бо залежить від розміру мінімальної заробітної плати. Слід зазначити, що мінімальна відсоткова ставка ЄСВ для фізичних осіб – підприємців які обрали спрощену систему оподаткування становить 34,7% від розміру мінімальної заробітної плати. Для підприємців на загальній системі оподаткування встановлені дещо інші правила сплати ЄСВ. Згідно з абзацом 2 пункту 1 статті 7 Розділу III Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» базою оподаткування є дохід (прибуток), який підлягає оподаткуванню ПДФО, але не менше місячного розміру мінімального страхового внеску за одну особу. Тобто фізична особа – підприємець, обираючи загальну систему оподаткування, сплачує з чистого доходу 15–20% ПДФО та 34,7% ЄСВ. Якщо середньомісячний чистий дохід такого суб'єкта господарювання є меншим від мінімальної заробітної плати, мінімальний платіж ЄСВ не може бути меншим ніж 34,7% від мінімальної заробітної плати [2].

Отже, для фізичної особи – підприємця незалежно від обраної системи оподаткування (загальна чи спрощена) значний тиск створює єдиний соціальний внесок. Для більш детального аналізу порівняємо сплату ЄСВ, єдиного податку та ПДФО для обох систем оподаткування табл. 2.

Для здійснення аналізу впливу основних платежів, які сплачуються фізичними особами – підприємцями до бю-

джету протягом звітного року, в табл. 2 було проведено розрахунки сум єдиного податку, податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску та їх частки від обсягу отриманого доходу.

Щоб здійснити оцінку отриманих результатів, потрібно порівняти між собою платників єдиного податку, різних груп, а потім спрощений режим оподаткування із загальним. Для розрахунку єдиного податку платників I і II груп та єдиного соціального внеску за базу нами прийнято мінімальну заробітну плату станом на 01.01.2015 – 1218,00 грн. та максимальні ставки 10% і 20% відповідно, а обсяг отриманого доходу дорівнюватиме максимально допустимому для кожної групи платників єдиного податку, згідно норм Розділу XIV Податкового кодексу; для фізичної особи – підприємця на загальній системі мінімальний для розрахунку чистий дохід дорівнює 300 тис. грн., а максимальний – 20 млн. грн.; усі суб'єкти господарювання не платники ПДВ і не мають найманих робітників.

Три групи платників єдиного податку розділимо на дві підгрупи залежно від методу встановлення ставок єдиного податку: I і II групи та III група. Такий поділ обумовлено тим, що для першої і для другої груп платників, фізичних осіб, єдиного податку ставка податку встановлюється у відсотковому відношенні до мінімальної заробітної плати, на початок бюджетного року, а для третьої групи платників фізичних осіб – у відсотковому відношенні до обсягу отриманого доходу.

I, II група: ставки єдиного податку для платників встановлюються щорічно у розмірі 1–10% та 2–20%, відповідно, від мінімальної заробітної плати на початок звітного року. Як бачимо, для другої групи ставки вдвічі більші тому і надходження єдиного податку більші. Обсяг максимально допустимого доходу між групами значно відрізняється: 300 тис. грн. для першої і 1,5 млн. грн. для другої. Тому частка сплаченого податку, відносно обсягу максимально допустимого доходу, для платників першої групи дорівнює 0,49%, а для платників другої групи 0,19%.

III група: ставка податку чітко визначена Податковим кодексом і становить 4%. Отже, частка сплаченого податку становить 4%.

Слід зазначити, що сума ЄСВ, яку має щомісячно сплачувати платник єдиного податку, однакова для всіх платників спрощеної системи оподаткування і становить 34,7% від мінімальної заробітної плати. В такому випадку підприємець незалежно від того, яку групу єдиного податку він обирає, сплатить протягом поточного року до бюджету 5127,28 грн. Якщо обрахувати частку ЄСВ відносно максимального доведеного доходу отриманого підприємцями, які обрали різні групи єдиного податку, матимемо такі дані: I група 1,71%, II – 0,34% і III – 0,03%. Таким чином, для платників єдиного податку I групи ставка ЄСВ у розмірі 34,7% є найбільш економічно обтяжливою у порівнянні з єдиним податком. Аналогічні розрахунки по інших групах платників єдиного податку, які зазначені в табл. 2, показують, що платники I групи мають найбільше навантаження із сплати ЄСВ 1,71%, а найменше – мають платники III групи 0,03%.

З початку 2015 року набрав чинності Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи»

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 1. Податкові та неподаткові вилучення з фізичних осіб – підприємців за різними системами оподаткування в 2011–2015 роках

<i>Для спрощеної системи оподаткування</i>		
Обов'язкові платежі до бюджету	з 01.01.2011 (мінімальна заробітна плата становить 941 грн.)	
Єдиний податок	200,00 грн. щомісячно сплачується платником до місцевого бюджету, як єдиний податок, з цієї суми: 86 грн. – сума єдиного податку, залишається в місцевому бюджеті (43%); 84 грн. – перераховується до Пенсійного фонду (42%); 30 грн. – перераховується до фондів соціального страхування (15%)	
Єдиний соціальний внесок	212,53 грн. (941 грн. x 34,7% – 84 грн. – 30 грн.)	
з 01.01.2012 року (мінімальна заробітна плата 1073 грн.)		
Єдиний податок	Група платника єдиного податку	
	I. (максимальний обсяг річного доходу становить 150 тис. грн.)	II. (максимальний обсяг річного доходу становить 1,0 млн. грн.)
	107,30	214,60
	III. (максимальний обсяг річного доходу становить 3 млн. грн.)	
	5% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо не платник ПДВ)	3% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо платник ПДВ)
Єдиний соціальний внесок	372,33 грн. (1073 грн. x 34,7%)	
з 01.01.2013 (мінімальна заробітна плата 1147 грн.)		
Єдиний податок	Група платника єдиного податку	
	I. (максимальний обсяг річного доходу становить 150 тис. грн.)	II. (максимальний обсяг річного доходу становить 1,0 млн. грн.)
	114,70	229,40
	III. (максимальний обсяг річного доходу становить 3,0 млн. грн.)	V. (максимальний обсяг річного доходу становить 20 млн. грн.)
	5% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо не платник ПДВ)	5% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо не платник ПДВ)
3% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо платник ПДВ)	7% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо платник ПДВ)	
Єдиний соціальний внесок	398,01 грн. (1147 грн. x 34,7%)	
з 01.01.2014 (мінімальна заробітна плата 1218 грн.)		
Єдиний податок	Група платника єдиного податку	
	I. (максимальний обсяг річного доходу становить 150 тис. грн.)	II. (максимальний обсяг річного доходу становить 1,0 млн. грн.)
	121,80	243,60
	III. (максимальний обсяг річного доходу становить 3,0 млн. грн.)	V. (максимальний обсяг річного доходу становить 20 млн. грн.)
	5% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо не платник ПДВ)	5% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо не платник ПДВ)
3% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо платник ПДВ)	7% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо платник ПДВ)	
Єдиний соціальний внесок	422,65 грн. (1218 грн. x 34,7%)	
з 01.01.2015 (мінімальна заробітна плата 1218 грн.)		
Єдиний податок	Група платника єдиного податку	
	I. (максимальний обсяг річного доходу становить 300 тис. грн.)	II. (максимальний обсяг річного доходу становить 1,5 млн. грн.)
	121,80	243,60
	III. (максимальний обсяг річного доходу становить 20,0 млн. грн.)	
	4% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо не платник ПДВ)	2% від отриманого доходу протягом кварталу (якщо платник ПДВ)
Єдиний соціальний внесок	422,65 грн. (1218 грн. x 34,7%)	
<i>Для загальної системи оподаткування</i>		
Обов'язкові платежі до бюджету	01.01.2011 – 01.01.2014	
ПДФО	(Дохід – Витрати) x 15%, якщо дохід не перевищує 120 мінімальних заробітних плат станом на 1 січня звітного року, надлишок чистого доходу оподатковується за ставкою 17%	
Єдиний соціальний внесок	34,7% від чистого доходу, але: не менше ніж 34,7% від мінімальної заробітної плати станом на 1 січня звітного року та не більше сімнадцяти прожиткових мінімумів	
з 01.01.2015		
ПДФО	(Дохід – Витрати) x 15%, якщо дохід не перевищує 120 мінімальних заробітних плат станом на 1 січня звітного року, надлишок чистого доходу оподатковується за ставкою 20%	
Єдиний соціальний внесок	34,7% від чистого доходу, але: не менше ніж 34,7% від мінімальної заробітної плати станом на 1 січня звітного року та не більше сімнадцяти прожиткових мінімумів	

* Сума єдиного соціального внеску залежить від мінімальної заробітної плати, то вона змінюватиметься, в таблиці сума ЄСВ розрахована станом на початок звітного року.
Джерело: розраховано автором.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 2. Аналіз податкових та неподаткових вилучень із фізичних осіб – підприємців в залежності від обраної ними системи оподаткування

Суб'єкт господарювання	Річні податкові вилучення (ЄП, ПДФО), гривень	Річні неподаткові вилучення (ЄСВ), гривень	Всього вилучень за рік, гривень	Порівняння часток податкових та неподаткових вилучень, %	
				податкові	неподаткові
Спрощена система оподаткування					
ФОП:					
I група (300 тис. грн.)	121,80 грн. x 12 міс. = 1461,60 грн.	1218,00 грн. x 34,7% x 11 міс. = 4649,11 грн. 1378,00 грн. x 34,7% x 1 міс. = 478,17	6588,88	0,49	1,71
II група (1,5 млн. грн.)	243,60 грн. x 12 міс. = 2923,20 грн.			8050,48	2,2
III група (не платник ПДВ) (20 млн. грн.)	20 000 000,00 грн. x 4% = 800000,00 грн.		805127,28		0,19
				0,53	
				4,0	0,03
				4,03	
Загальна система оподаткування				17,56	29,05
ФОП (не платник ПДВ)	ЧД = 300000,00 грн. 146160,00 грн. x 15% = 21924,00 грн. (300000,00 грн. – 146160,00 грн.) x 20% = 30768,00 грн. 15% + 17% = 21924,00 грн. + 30768,00 грн. = 52692,00 грн.	{1218,00 грн. x 17 x 11 міс. + 1378,00 грн. x 17 x 1 міс.} x 34,7% = 251192,00 грн. x 34,7% = 87163,62 грн.	139855,62 грн.	46,61	
	ЧД = 20 000 000,00 грн. 146160,00 грн. x 15% = 21924,00 грн. (20 000 000,00 грн. – 146160,00 грн.) x 20% = 3 970 768,00 грн. 15% + 20% = 21924,00 грн. + 3 970 768,00 грн. = 3 992 692,00 грн.			4079855,62 грн.	19,96
					20,4

Джерело: розраховано автором.

від 28.12.2014 №71–VIII, яким передбачено що платникам II та III груп єдиного податку (виключно фізичні особи – підприємці), які здійснюють розрахунки в готівковій формі, потрібно зареєструвати в органах фіскальної служби реєстратори розрахункових операцій. Мають право не застосовувати РРО підприємці II–III груп, які здійснюють діяльність на ринках та продаж товарів дрібнороздрібною торгівельною мережею через засоби пересувної мережі [3]. Такі нововведення є необхідними з точки зору детінізації, проте викликали неоднозначну реакцію в середовищі малого та мікробізнесу через необхідність здійснення додаткових витрат, які не враховуються при визначенні об'єкта оподаткування (актуально для III групи). Більшість платників єдиного податку не «знайома» з РРО, а тому, не виключено, в майбутньому виявлення у платників порушень контролюючими органами, що тягне за собою як сам факт перевірки, так і адміністративну і фінансову відповідальність платника. Така перспектива для малого бізнесу спонукатиме лише до тінізації діяльності та нівелює саму ідею спрощеного оподаткування. Це викликає тим, що спрощена система як альтернативна загальній втратить свої переваги:

- простоту обліку та звітності;
- відсутність перевірок;
- мінімальні бюрократичні процедури;
- відсутність адміністративного тиску з метою підвищення податкових платежів;
- інше.

Таким чином, слід зазначити, що впровадження РРО має враховувати економічну доцільність для підприємців різних сфер діяльності та бути максимально простим в адмініструванні. Саме такий підхід буде сприяти детінізації та обмеженню готівкових операцій.

Крім того, перспектива введення реєстраторів розрахункових операцій тягне за собою додаткові фінансові витрати, що у багатьох випадках є економічно невиправданим та значно обтяжує як умови ведення бізнесу, так і фінансове становище підприємців.

Розглянемо платників податків – фізичних осіб, які обрали загальну систему оподаткування або діяльність, якою вони займаються, заборонено здійснювати на основі свідчення єдиного податку. Вище було зазначено, що мінімальний чистий дохід отриманий таким платником дорівнює 300 тис. грн., а максимальний 20 млн. грн. У розрахунках використано такі обсяги доходу для того, щоб вони були приблизно в однаковому діапазоні з обсягами доходу, які використовувалися для аналізу спрощеної системи оподаткування.

Аналізуючи отримані розрахунки в табл. 2 відносно загальної системи оподаткування можна зробити висновок, що прогресивна шкала ставок ПДФО 15% і 20% несуттєво впливає на платників. Різниця між мінімальним та максимальним обсягом доходу, який аналізується, є значною, а частка сплаченого податку від обсягу отриманого чистого доходу становить 17,56% від 300 тис. грн. і 19,96% від 20 млн. грн. Своєю чергою, сума ЄСВ, яку потрібно сплатити, в

обох випадках однакова, а її частка від чистого доходу у розмірі 300 тис. грн. дорівнює 29,05%. У разі отримання платником чистого доходу у розмірі 20 млн. грн. частка ЄСВ до сплати рівна 0,44%. Підприємцям, які мають невеликі доходи, а саме середньомісячний чистий дохід знаходиться в діапазоні від розміру мінімальної заробітної плати до середньомісячного, працювати на загальній системі оподаткування є економічно недоцільним через нераціональні соціальні платежі. Таким чином, навантаження на суб'єкт господарської діяльності з чистим доходом 300 тис. грн. близьке до 50% від отриманого доходу (46,61%), а з чистим доходом 20 млн. грн. – 20,4%. Таке викривлення конкурентного середовища через оподаткування спонукає суб'єктів господарювання шукати шляхи вирівнювання умов конкуренції та ухилення від оподаткування шляхом тінізації господарської діяльності.

Отже, відображені в табл. 2 розрахунки знову підтверджують, що найбільший тиск на підприємців чинять не податки, а єдиний соціальний внесок, адміністрування якого здійснюється фіскальною службою. Він не відноситься до категорії податкових та регулюється нормами не Податкового кодексу України, а окремим законом. У такому вигляді податкове навантаження не відповідає принципам рівності та не забезпечує рівні конкурентні умови як для різних груп платників єдиного податку так і для платників, що застосовують різні форми оподаткування. Це пов'язано з дестимулюючою роллю соціальних платежів та невідповідністю навантаження з ЄСВ між різними групами платників єдиного податку. Таким чином, обрахування ЄСВ для усіх груп платників та систем оподаткування є однаковим та не враховує соціально-економічних особливостей ведення бізнесу підприємцями, а обрахування єдиного податку побудовано з урахуванням принципів економічної доцільності. Тому необхідно забезпечити рівномірні умови для нарахування та сплати соціальних платежів платниками єдиного податку з урахуванням економічних умов.

Аналіз показав, що використання підприємцями загальної системи оподаткування є економічно невігдною для фізичних осіб – підприємців та стимулює тінізацію економічних процесів, на відміну від спрощеної системи, через нерівні конкурентні умови господарювання. Вирішення проблем викривлення умов конкурентного середовища забезпечать економічний та соціальний розвиток держави, її місце у світі. Особливу увагу слід звернути на реформування квазіфіскальних платежів (першою чергою ЄСВ).

Висновки

Основними функціями, які повинно виконувати мале підприємство, є соціальна та економічна. Превалювання фіскальної функції створює нерівні конкурентні умови, не

сприяє розвитку підприємництва, формуванню зручних умов сплати податків та їх адміністрування.

Розвиток малого підприємництва на основі самозайнятості сприятиме створенню умов для позитивних структурних змін в економіці України, а саме стимулюванню діяльності вітчизняних виробників, активізації внутрішнього ринку товарів і послуг, створенню нових робочих місць. Унаслідок чого розшириться коло платоспроможних осіб та зростуть надходження до державного та місцевих бюджетів. Оподаткування фізичних осіб – підприємців має бути зручним, простим, справедливим та економічно вигідним для всіх учасників ринку.

У ході аналізу податкових та неподаткових вилучень із суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб слід відзначити, що реформування систем оподаткування, обліку і звітності для мікробізнесу потребує досить обережного та виваженого підходу, який стимулюватиме його розвиток. Створить рівні конкурентні умови для ведення бізнесу та сприятиме детінізації сфери малого підприємництва і економіки в цілому.

Цьому завданню можуть сприяти реформи сфери квазіфіскальних платежів як основного чинника формування вилучень у підприємців та фактору тиску, а також удосконалення оподаткування фізичних осіб – підприємців на загальній системі оподаткування в частині визначення бази оподаткування з метою забезпечення відповідності умов оподаткування економічному змісту їх діяльності.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI (зі змінами та доповненнями). – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 №2464-VI (зі змінами та доповненнями). – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
3. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.95 №265/95-ВР (зі змінами та доповненнями). – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>
4. Колупаєва І. Аналіз податкового навантаження платників єдиного податку / І. Колупаєва // Галицький економічний вісник. – 2011. – №2(31). – С. 130–135 – (фінансово-кредитне забезпечення діяльності господарюючих суб'єктів).
5. Левченко Н.М. Систематизація методик оцінки податкового навантаження на суб'єктів господарювання / Н.М. Левченко // Сталлий розвиток економіки. – 2011. – №6. – С. 270–275.